

KUNSZENTMÁRTON ÉS VIDÉKE

HELYI ÉS A TISZAZUG ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETIKÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egy évre 4 forint. Félévre 2 forint. Negyed évre 1 forint.	Szerkesztőség: főtit., Némey-testvérek házában. Kiadóhelyek: főtit., Szilárdi László házában.	HIRDETÉSEKRE NEVEZ: a lap egy oldal 18 helyre van beosztva. Egy hely ára 90 kr. — Bélyegdíj külön 30 kr.	NYILTÉRBEŊ minden egyes sor költése 30 kr. Késiratok vissza nem adatnak.
--	--	--	---

Megjelen minden vasárnap.	Pelétői szerkesztő: BALGA LAJOS.	Egyes szám ára 8 krajczár.
---------------------------	-------------------------------------	----------------------------

A nők egészsége és nevelése.

Dr. Fodor József kitűnő tudósnak legközelebb Tátra-Föreden egy — a nők egészségi viszonyával foglalkozó — nagy érdekl. felolvasást tartott. E felolvasásban a jeles tudós statisztikailag kitűntet, hogy Európa államai között hazánkban legkorábban öregszenek és halnak el a nők, a mit ő a nők hiányos nevelésének tulajdonít.

„Van gondunk — ugymond — arra, hogy a nő megatlanul francián, tudjon szavalni, zongorán és jártas legyen a tudományokban; de arra nagyon kevés szűlő gondol, hogy a lélek mellett a leánygyermek testi fejlődését, tehát az egészség biztosítását minden eszköz és módokkal elősegítsék.”

E nagyrékedű felolvasásból adjuk azt a részt, mely a nőnevelés kérdésével foglalkozik.

Halljuk mit mond dr. Fodor?

„Nem arról a korról szólok, melyben vánkossa, pólýbá szorítják a nőgyermeket, ugy, mint a fű. Ekkor egy a higiénie mind a kettőnek. De azután csakhamar fölmerül a férfi és a nő különfélesége a nevelésben: a nő vasszőrpápat kap, labdát, szalad a szabadba, napba, szélbe, erőködik, mászik, kapaszkodik, birkózik, — izma, tüdye, egészsége erősödik. S a leány? Bábat, szobajátékok, fűzőjatekót kap, — himes szoknyát, pántlikát a hajába, s benn guggol és kényeskedik a dívánon, a tükör előtt, hűvösen. Arcbőre ugyan tejfehér marad, tagjai puhák, gömbölyűk, haja arany pehely; de szük marad tüdye, porcogó puha a csontja, s mint a csirkéé a hús. Milyen felelős, és nevezetesen, milyen anya válik az ilyen melegehízi csemetéből! Milyen férfiak lesznek majdan gyermekei?

A nő létezésének célja, rendeltetése, hogy megkivált szép nő, boldogító feleség és arra teremtett anya váljék belőle. S ugy lehet a nő önmagáéval s lehet az emberiség a nővel megelégedve, a mily mértékben ezeknek megfelelő. Ennélfogva a nő nevelésének mály gyermekkorától kezdve, mindenkéféltől szem előtt kell tartani a leendő feleséget és anyát. Nem kárhoztatom én azt, hogyha a gyermek-leány bábuval, fűzőssel, butoros szobával játszik. Szeresse, gondozza bábuját, kedvelje meg a fűzést, a lakást. Szójkék ahöz, hogy ez a foglalkozás szörakoztassa. A család, a háztartás képeze gondolkodása és érdeklődése tárgyait. Az okos anya az egész kised ápolás higiénéjét, a fűzés alapfogalmait, a takarítás rendjét beolthatja egyttal a játszó leánykába, játkés közben. Legyen a leány gondos, rendszeres és szobajátékú; legyen gyöngéd és felegyemes bábuját, és sirjon keservesen, ha eltörték a keze, lába: ez jól fejleszti a feleség, az anyja kedélyét, de e mellett nem szabad elfeledni a nő testét!

A leánygyermek testét ápolni, fejlesztani kell, ugy — sőt még gondosabban — mint

a férfit, hogy szép nő s szerencés anyja lehessen belőle.

Frigyos, porosz király — mint mondják — országból összedetette a legerősebb s termetesebb nőket, s azokat adta nőül gardistának, csakhogy nagy, erős, egészséges nemezekre tegyen szert. A jó gada is tudja, hogy az anyákkal fejlődése, egészsége döntő az új nemezek fejlődésére, nemes tulajdonságaira nézve. Így van ez embernél is.

A szép testű, erős és egészséges szervezettű nő, mint feleség és anya öröme lesz a férjnek; életfije nemzedékének. A vékonyka, ideges kiasszonyból ájzoldó feleség és összerőtött anya leszen. — Első gyermeke után már ideges, betegeskedő és fűrdős; magával s másokkal elégedetlen; gyorsan öregszik a család életre képtelen rommá válik.

A nő testi nevelése nehéz feladat. Voltaképpen a jövőtől, egy értelmeshez kortól kell megvárni, hogy igazán álasos és jó tanácsot adjon.

Anyi bizonyos, hogy a mellett, hogy a női gyengégséget, keset megtartsa, a nőnevelésnek is erős, jól kifejlesztett kell tenni az izmokat, csontokat, szerveket.

A nő testi nevelésénél gondosan és jól meg kell válogatni az eszközöket.

A leány is szaladgálhat, labdázhat, ugrálhat, mint a fű Nevezetesen pedig uszhatik, korszolyozhat, énekelhet, táncolhat s szabad-tornáztat (kevéssé műszerez tornáztat) végzezh.

Ne guggojon sokat a szobában, egy helyen: ne üldögéljen maga alá szedett lábakkal. Ezeket összelapul melle, eltonyad az izma, elgöbörül háta, medencéje s majdan a nő, a feleség, az anyja bányá meg a leányka hibát.

A leánygyermek iskolába is jár. Ennek a leányiskolázásnak is hasznos volna a jó és rossz históriáját megírni, de most nincs arra idő Azt megkivánjuk, hogy az iskola művelje ki a leány lélkét és elméjét a család javára és örömére, de azt is követeljük, hogy ne rontsa meg benne a nő, a feleséget, az anyát.

S ez nehéz feladat. A gyenge, önállóság nélkül való, a magát könnyen a hallottakba bele képző, azoknak alveto lélkeltű s gyengébb testalkatú nőben az iskola sokkal könnyebben okoz szemleli és testi kárt, mint az erősebb lelkű, idovel önállóan fejlődő, mérlegelő és ítélő, egyszerűsmernt elentalóbb testű iferuban. — A leányiskolák higiénie még nincsen kellőképpen tanulmányozva és megírva; és én félek, hogy a leányok iskolázatásában ma napsg még inkább megtámadatik a nő, mint a fiuk iskolázatásában a férfi. A nő, a leány, a ki ugyis otthon is egyre szörakozik ül, — az iskolában megint csak arra kárhozik. Beszorult sok szoknyáját a szük padba, ott hanyagul ül, maga alá veszi a lábát; s csakhamar — egybél egészségi bajokat nem is említve — kezd csipője elgöbörölni. Nézzék csak a váci-utcán a hölgyeket; a legtöbnek

ferdén áll csipője — hacsak az ügyes szabó nem segít a toiletten. Bezeg a palotai leányok, menyecskek csipője nem ferde! Es ez a csekély ferdulés is komoly dolog; nem annyira azért, mert rontja a nő szépségét, hanem inkább azért, mert nagy veszedelmet okoz később az anyának.

A leányok roppant érdeklődéssel hallgatják az iskolában a történetet: a hőskörölméseket; a geografát: a természet tarkaságainak kíváncsi leírását; szereti még a nyelvet is, mert a rágalmazók szerint — egyik jól fejlett szervének ad okot és módot foglalkozásra.

De vajon nem okoz-e nagyon is könnyen mindez a tanulmány és tudomány kárt a nő lélkeltében, a nélkül, hogy a feleségnek, anyának vajmi nagy hasznára válne? Nem tessie-e a nőt regényes hajlamuvá? Utazásra, szörakozásra, felúresre vágyakozóvá?

Tanítják a leányt szépművészetekre, zenére, rajzolásra is, a mikre voltaképpen — az éneket kivéve — nincs a természetzőll képessége. Tanítják ugynevezett női munkáira is s mindezek kedvéért ben tartják a szobában; távol tartják a házi gazdaságtól, melyet nem ismer, nem szeret meg Az értékenlen finom munkákkal megrontják szemét, a munkához görnyedő testében megrontják a titót, a gyomrot stb.

Szóval, sok szépre és jóra oktattják és szokatják a leányt otthon és az iskolában, de alig veszik eléggé figyelembe a leányban a leendő anyát és a háziasszonyt, s nevezetesen nem fejlesztik és ápolják sem otthon, sem az iskolában a leány testét.

Nőink életmódjában a legszembeszökőbb fondákság mindenesetre az, hogy a nő — serdülő és felnőtt leányok, asszonyok egyaránt — sokat ülnek és keveset mozognak.

Németországban az értelmiség nagy osztályában a nő nem ill napozással az utcai ablak mellett, hszontalan himzéssel a kezében s ásitással ajakán, mint nálunk, a vidéki városkákban, hanem a háztartással foglalkozik, tesz, vesz, mozog. Nemcsak tapasztalásból tudjuk ezt, hanem a statisztikai alapján is! (Mi mindent el nem áru az a statisztika!) Németország leggazdagabb városai és családai nem tartanak anyagi házi kiszolgáló cseleдет, a menyint a magyar nő tart!

Hol van nálunk a criquet-játék, a labdajáték, a lawn-tennis nők számára, mint van Angliában? Az angol szűlők utazni viszik fölserült leányukat, föl a svájci havasok tetéféjéig, hogy erősödjének. Nálunk is fűrdősre viszik a leányokat, de csak bálba, hogy mielőbb fűrdőlt alá dughassák.

Másik nagy fondákság a leányok és fiatal nők életmódjában, hogy nem esznek és nem isznak kellő módon. Szegyenlik a jóllakást, az egészséges hajtást, — csupa szendéség, finomságból elégtelenül táplálkóan, a miből érdekes, olvadó, gyöngéd lesz arcuk, termetük azon-

ban vértelen, erőlen, ideges, fejlődetlen a testük.

Pedig a férfiak okosak már és még tovább okosodnak s kérdik megbecsülni a nőben nem csupán a főhéher kacsókat, a patyolat tánt, a hozományt, de az egészséget is. Az értelmes férfi szemében valóban a gyenge alkotás, ideges, beteges nő visszazérted, mert méltán agóghatnak, hogy majai egész életé panasz, köny, fájdalom, pörögök, orvos, felte és fele keserűség, kétség költött foly le. Az okos férfi szemében a leányak legértékesebb hozományja a egészség, éne élje. A gondos szülő tehát arra törekedjen mindenkéfént, hogy jó egészséggel „stafirozzák” ki kedves leányukat.

Magyarország a nők által hogy fölszeredék, férjhezmennek. Kétszer annyi leány megy férjhez 20-ik éve előtt nálunk, mint Ausztriában. Pesten 1870-ben a népszámlálás alkalmával 13 éves mennyiségkét tjt-érték össze!

Ennek a korai házasságnak is meg van az egészségi hátránya, a mit a magyar nők később megsejnének.

Es meg van a nagy kára a divattól fejlődő menyegző utáni utazásnak is. Kérdések csak a nőcsoposkat az ilyen utazások következményeiről a becsléjg biztósok az új házaskot gyorsvonatra, Svajciba, Tirolba, Olaszországba, Párisba.

Ezeket mondja hazánk egy jeles tudósa. Erdemes, hogy szülein komolyan gondolkozzanak felette.

Az új szeszadó-törvény végrehajtása.

7. A 20. illetve 10 liter alkoholt meghaladó égetett szesz folyadék-készletek szerzése, pótmegadátásos, illetve bejelentése, amennyiben azok nem tartoznak a pótdómentes alkohommennyiségek közé és nem maradnak továbbra is pótdóval, illetve fogyasztási adóval terheltben, a 6. pontban említett személyek által a 60 napi határidőn belül csak a következő módon igazolhatók, és pedig:

- a) a pótdó befizetéséről vagy hitelezéséről szóló bírárcálk.
- b) a szeszadó befizetéséről, illetve hitelezéséről szóló bírárcálk.
- c) számlakálk, és
- d) vámváltási ísítési vagy hitelezési igazolványokkal.

TÁRCSA.

A haldoklók kívánásai.

— BESZÉLY. —

Írta: SIMA FERENCZ.

(Folytatás.)

(32)

A vesztőtől megosztott túsz — felháborodott bár, de feltehetően állt a vég, ravasz óramester előtt, aki a melletti, hogy a Úr-órákól fél óra muva már megkezdte az utolsó gyűlöletű kiűzést, és talán, no nem valószínű, de aigba az is fincsan a szán dukában, hogy egy kis hasznat rendelék a Szacsay urakól. Szával, hát az új értem, hogy ezek az emberek nem férének meg a bírtékben, de azt nem tudom, hogy kegyelmeket mi jó ed vesztő kité? Miert akarják erőszakot tenni a városánkn és miert akarják agyon tűni a polgármestert, ki kegyelmeket költi talán nekünk sem veszt, — Erre feleslegnek kegyelmeket!

— Az emberek óramesterek és olyan orok vágtak, mely azt akarja mondani, hogy nem tartozunk mi semmi felelősségteljes óramester uraknak, de ha akarunk sem tudnák felénk semmit.

Mert hiszen Kepes és a Gulibás Matyi a Szacsay testvérek megvédelme tobuzottól órasa a földgoly, mely védelem végre oda vágált, hogy ha kiáll

de a) alatt említett okmányokkal a törvény előzetlepekor készenbe levő, bejelentett, megadátásról égetett szesz folyadék-készletek igazolhatók.

Szeszadó-fizetési vagy hitelezési bírárcálk ama alkohol mennyiségeknek kell fedezve lenniök, melyek valamilyen szeszfordóbl vagy szabadkértárból szerestettek be.

A 60 napi időköz alatt a beföldön más-honnan szerzett alkohommennyiségeknek számlakálk, kereskedelmi levelekkel stb. kell fedezve lenniök, melyek az eladónak és a vevőnek nevé, valamint az alkohol mennyiségét pontosan tartalmazák.

Ha az említett személyek a 60 napi időköz alatt külföldről szerzenek be égetett szesz folyadékot, az ez utó behozott készletnek a kereskedő nevén szoló vámváltási vagy hitelezési igazolvánnyal kell fedezve lennie.

A szabályzat további része, vagyis 8. pontja a pénzügyi közegeknek adja meg azokat az utasításokat, melyek szerint azok közekek a készlet-bejelentésnél eljárni. E szerint a pénzügyigazdóságok közekek gondoskodni arról, hogy a bejelentett összes készletek nyilván tartassanak.

Az égetett szesz folyadékok mennyiségének megállapításánál a következők tartandó szám előtt:

Közönséges hordónál, melyek ha nincsenek szűjt fele, rendszerint telétlenedők, figyelembe veendő, vajjon azok hitelesítve vannak, a mértékhielítés jelzetét kell előgádni. Ha azonban nincsenek hitelesítve, akkor azoknak tartalma a harmad-akóval, illetve szuró-akóval, vagy tényleg megmérés, esetleg köbszámitás utánj vagy pedig akként állapítandó meg, hogy megállapítatik a tiszta súlya és az a rendelkezésre álló ide vagy átszámitási táblázatok segítségével litermértékre számitatik át. Ha hitelesítet vagy nem hitelesítet hordók kiürítése ellenmondásra találna vagy kivételten volna, akkor azt nem kell feltétlenül követelni, a mennyiben a fennebb említett mérőszerekkel a csak részben megtöltött hordók tartalma is megállapítható.

A szesztartónál a mennyiség, ha a tartók hivatalosan hitelesítve vannak vagy mérőcével vannak ellátva, a hitelesítés jelzete, illetve a mérce jelzése szerint állapítandó meg. Helyenként hiányban a mennyiségét vagy köbszámitás utánj, vagy más a lehetőség megbizható módon kell megállapítani.

hőnőidőnél, hogy a bíró saját hallálával mult ki, vagy betesültj, hogy Szacsay Férj Artalan azon bűnbűn, melyel a polgármester által nyilvánosan megvádoltott, akkor ott a bonolás színe helyén, — stande pápa, sommás és borasztó igazgatóstétl vesznek a polgármesteren. — Igen, de mikor kiült Szacsay Férj Artalan igazgató, akkor a polgármester elmentett, s ott, ahol állott volna, boston nem állhatat rajta, a vágásra is a Szacsay urakat most már semmi vesztő nem fogyott át, az ok mégok is fátra álltak a nép vezetéseől, hát mi értelme van tovább emelni a fozogásnak? Ilyan van óramester uramnak, hogy etől csak vesztődelmet lehet és lesz mindenkinek, de haszna nem.

Ilyenforma gondolatok bujáltak az emberek koporvázán, de azért nem osztott azt a tömeg. Érezté mindenké, hogy megis szegény volna a vesztők itt hagyni, s a gondolatnál előbb a szemrehányás érte tómadt föl az emberekben a ravasz óramester ellen, ki képsőbb csúls Kepes acót és Gulibás Matyi, a szán és szemrehányó órasa a követelés hangján szólott meg.

Csak egy ember kellett, ki ezen, az emberek vezejében bujálók éreznék kifejezettedj, a szántrón tón megtalálta a nép vesztés és megtalálta kiűzedeinek esájt, mely sokkal inkább lekeisztó volt, mint az előbbi kiűzedelem, melynek bosszu, meg ennek védelem a Gulibás.

— Nem megyünk innen egy teplotasra, meg Kepes és Gulibás a velük fém szorutakát szabadon nem bocsájtják, kiáltó egy fiatal mester ember, kit nevével talán senki sem ismert, de a hang és az eszme, melynek kifejezettedj kiűzede vesztőhangot kellett, — S ez a fiatal ember tört útra és ottlét a vitéz Szabó János uramat és kiűzött az embereknek, hogy utána mentünk ki az elfogattak!

Es a vesztőszó, mint villám batott az emberekre és a hátor óramester a tömeg elpisáta, s tört rajta keresztül az emletele.

Palackoknál és poharaknál számbavejték az egyenlő nagyságú palackok és poharak száma és megállapították egy-egy ilyen palacknak vagy pohárnak a tartalma; azután a nyert számadatok egyszerű szorzása utánj kiszámították az egyenlő nagyságú valamennyi palack stb. összes tartalmát. Értékes égetett szesz folyadékoknál, vagy ha bírtokos kivíjja, a külön dugaszózással ellátott, i lternél meg nagyobb úrtartalmú palackok felnyitása elmatadhat abban az esetben, ha a bírtokos beleegyezik, hogy az alkoholtartalom 50 százalékkal vétessek és a folyadék mennyisége megbízhatóan felbecsülhető.

A szeszintómó vagy az olyan szeszintózei vállalatoknál, melyek egyszerűsind szeszintómóssal is foglalkoznak és a készlet felvételekor tüzetben vannak, a töményítő készülékek és a szűrő tartályban lévő szesz mennyisége is megállapítandó.

Az alkoholtartalom megállapításánál a következő módon kell eljárni:

A megvizsgálandó szesz a hordónál és pedig mindenkinél lopóval vagy más alkalmas eszközzel a középső rétegekben vendő ki és a 100 fokú szeszmérővel szabályszerint megfokozandó.

A szesztartókban vagy más nagy tartályokban lévő szesznel a próbák a felső, középső és alsó rétegekbl egyenlő mennyiségben vendők ki, jól összekeverendők és alkoholtartalmuk azután állapítandó meg.

Ha az adóköteles nem tudnyalokozni, hogy az alkoholtartalom nem tudja bebiztosítani: e miatt a bejelentés nem utasítandó vissza. Ilyen esetekben az alkoholtartalom mindig megállapítandó.

Likőrnél és rosolinnál, ha azok cukortartalma egy hektoliter folyadéknál legalább 100 kilogramm tesz, az alkoholtartalom általában a 100 fokú szeszmérő szerinti 20 l kkal vendő számba.

Más ivó pálinkánál, az araknál, rumnál stb. palackokban, az alkoholtartalom csak próbákban állapítatik meg, és ez is elmaradhat, ha az adóköteles fél a valódi alkoholtartalmat legalább is 60 fokkal jelentette be.

Ha a készletek egy részének megvizsgálása után kiderült, hogy úgy a mennyiség, mint az alkoholtartalom is a bejelentésnél pontosan megegyezik, és különben sem fony forg onn arra, hogy a bejelentés többi adatai fél-ségbe vonassanak: az illető adóköteles fél készleteinek többi részére nézve megeléged-

— Egy csapat pedig a toronyba szaladt föl és félreverte a haragot.

— Az ismeretlen fiatal ember egy kámmunkát kérsz, és a vágbl Magyarországon áltató megfolygónny nem volt egyből, s az egész dologba csak úgy keveredett bele, hogy eltűnt vala éjjel Kepes és házánál állt meg, hátor feltehetően maga után vonta a tömeget és az emletelek, bírtokos a börtön ajtóit és kiszabadított az elfogattak!

Most már nem vesztőt hozott senkit, egy órasa földje el az egész tömeget, megmenteni az elfogattak, s mióta ez meg volt, a tömeg viharos dőljene között vonsult le a városánkn emleletéről és néhány pillanat múlva fűrés a városánkn.

A nép a piacra töltött ki, hova százfával hirta órasa a félvevert haragúszó a város részéből azon emberek, kik ezen lésángóról nem tudtak semmit.

A félvevert haragúszó után jött emberek vasvillával, fegyverrel és verővel voltak ellátva, most illét gondoltak mindnyájan a haragok fűrésűre óráknak.

A Szacsay-féle lésángórak azonban, mint azt máig Magyarországon nevezik, azt teljesen vége lett volna, ha velük az családok tömeg elő egy földnél nem ver, ki egy embort kiűzt a pántagózi laktanyába.

Es a látvány azon elhátróztató támasztotta föl az emberekben, hogy ha már agyon nem verik is a polgármestert; de azt már, mikor ennyien egy ltt vannak, nem engedik, hogy a főnébe bekerítse azt a magyart, kint egy útra egy szel lehozt, miert hogy egy kis szűs dohányt áru!

— 35 léss szabadon bocsájtani azt az embert, kiáltó egyszerre több torok. S mivel a főné az egész gyelmestelenre szőba sem állt, azt foggyerő védelemre emelte is a vágókat, pedig az emberek, most!

A főné elváltó a fegyvert és fűtésnek indult. A tömeg utána s pár perc múlva eszt és szor ember lepte körül a pántagózi laktanyát.

— Agyon kell verni mind! szogott a nép ítélet. (Folyt kőv)

